

การพัฒนาชุดการเรียนรู้ วิชาพุทธชินราชศึกษา โรงเรียนสาธิตวิทยาลัยสงฆ์
พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก

Development Learning Package of Buddhajinaraj Studies for Students
in Satidvidhayalaisongbuddhachinnaraj School, Phitsanulok Provinc

พระธนู ธนawatthano (เนียมวงศ์)

PhraThanoo Thanawatthano (Niamwong)^๑

พระวิเทศพรหมคุณ PhraWidhesbhrammakhun^๒

บุญเลิศ จิรภัทร์ Boonlert Chirapat^๓

สมปอง สุวรรณภุมมา Sompong Suwanaphuma^๔

บทคัดย่อ

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนรู้ วิชาพุทธชินราชศึกษา โรงเรียนสาธิตวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาการพัฒนาชุดการเรียนรู้วิชาพุทธชินราชศึกษา นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนสาธิตวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก ๒) เพื่อศึกษาความพึงพอใจ ชุดการเรียนรู้วิชาพุทธชินราชศึกษา นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนสาธิตวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก ๓) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ใช้ชุดการเรียนรู้ วิชาพุทธชินราชศึกษา นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนสาธิตวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ประสิทธิภาพชุดการเรียนรู้ วิชาพุทธชินราชศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนสาธิตวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก $E_1 = ๘๕.๓๑/E_2 = ๘๗.๓๕$ เป็นไปตามมาตรฐาน ๘๐/๘๐

๒. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการเรียนรู้วิชาพุทธชินราชศึกษาทั้ง ๔ ชุดการเรียนรู้ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนสาธิตวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = ๔.๐๘)

๓. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ชุดการเรียนรู้ วิชาพุทธชินราชศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนสาธิตวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนเท่ากับ ๑๗.๙๗ ซึ่งสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนที่ได้ผลสัมฤทธิ์เท่ากับ ๑.๘๒ ณ ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕

คำสำคัญ: ชุดการเรียนรู้, พุทธชินราชศึกษา, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

^๑สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^๒คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^๓คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^๔คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Abstract

The research's title is the Development Learning Package of Buddhajinaraj Studies for Students in Satidviyalaisongbuddhachinaraj School Phitsanulok Province. Its objectives were 1) to study the development of the learning package for these students in this school, 2) to study the satisfaction in the learning package, and 3) to study the comparison of the educational achievement pre-learning and post-learning of the students in this school.

Findings were as follows:

1. The effectiveness of the learning package $E1 = 85.31/E2 = 87.35$ went on the standard 80/80 from the samples of students in Satidviyalaisongbuddhachinaraj School Phitsanulok Province.
2. The satisfaction of the students in this school with the four packages was at the high level (means=4.08) from the samples of students in Satidviyalaisongbuddhachinaraj School Phitsanulok Province.
3. The comparison of the learning achievement which its result was equal to 17.97. After learning, its achievement was higher than before learning, because its achievement was equal to 1.82 at the significant statistics 0.05 from the samples of students in Satidviyalaisongbuddhachinaraj School Phitsanulok Province.

Keywords: Learning Package, Buddhajinaraj Studies, Accomplishment

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งความเป็นเหตุเป็นผลที่หล่อหลอมให้คนไทยมีความเข้าใจในสภาวะความเป็นไปตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นแก่นสารของชีวิตซึ่งมนุษย์ทุกคนเป็นหลักยึดให้คนไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ดำเนินชีวิตด้วยเหตุผลบนความเรียบง่ายและพอเพียง ตลอดจนมีความสมัครสมานสามัคคีรักใคร่ปรองดองกันเรื่อยมา ซึ่งพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), ๒๕๔๓ : ๑) กล่าวว่า ในอดีตจนถึงปัจจุบันพระพุทธศาสนา คือ มรดกอันล้ำค่าของชนชาติไทย และเป็นศาสนาประจำชาติ การยึดถืออย่างนี้เป็นประเพณีและวิถีชีวิตที่สั่งต่อมาโดยถูกต้องตามสมควรแก่เหตุ คือ การที่พระพุทธศาสนากับชาติไทยได้มีความสัมพันธ์แนบแน่นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทั้งในทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในทางประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของชนชาติไทยเนื่องมาด้วยกับกับความเป็นมาของพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะนับตั้งแต่ที่ชนชาติไทยเริ่มมีประวัติศาสตร์อันชัดเจน

ชาวไทยได้นับถือพระพุทธศาสนาต่อเนื่องตลอดมาจนกล่าวได้ว่าประวัติศาสตร์ของประเทศไทย เป็นประวัติศาสตร์ของชนชาติที่นับถือพระพุทธศาสนา ในด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนไทย โดยผูกพันประสานกลมกลืนกับหลักความเชื่อและหลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนา ตลอดเวลายาวนาน จนทำให้เกิดการปรับตัวเข้าหากันและสนองความต้องการของกันและกัน ตลอดจนผสมกลมกลืนความศรัทธาและข้อปฏิบัติทำให้เกิดมีระบบความเชื่อถือและความประพฤติปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาที่เป็นพระพุทธศาสนาแบบของคนไทย ซึ่งสอดคล้องกับที่นักวิชาการได้กล่าวไว้ว่า วัฒนธรรมไทยทุกด้านมีรากฐานสำคัญมาจากพระพุทธศาสนา ภาษาไทยมีต้นกำเนิดมาจากภาษาบาลีและมีความหมายที่สืบเนื่องปรับเปลี่ยน หรือเพี้ยนมา

จากคติในพระพุทธศาสนาแบบแผนและครรลองตามหลักการของพระพุทธ ศาสนาได้รับการยึดถือเป็นมาตรฐาน สำหรับความประพฤติการบำเพ็ญกิจหน้าที่และการดำเนินชีวิตของคนไทยทุกระดับทั้งสถาบันพระมหากษัตริย์ที่ปกครองประเทศและไพร่ฟ้าข้าแผ่นดิน (วิทย์ วิศทเวทย์ และเสถียรพงศ์ วรณปก, ๒๕๔๙ : ๒)

สถาบันพระพุทธศาสนาก็ยังดำรงอยู่เคียงคู่กับชาติไทยมาโดยตลอด นอกจากนั้นในด้านการศึกษา พระพุทธศาสนามีบทบาทมากโดยพระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) กล่าวว่า พระพุทธศาสนาและการศึกษาของไทยมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันมาช้านานและจำเป็นจะต้องได้รับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแบบแผนต่างๆ เพื่อพัฒนาให้เจริญทัดเทียมอารยประเทศ ในขณะเดียวกันวัฒนธรรมแบบตะวันตกก็หลั่งไหลเข้ามาสู่ประเทศไทยมากขึ้น ทำให้วิถีชีวิตของคนไทยเปลี่ยนแปลงไปและห่างเหินจากวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมอันมีแต่เดิมขึ้นทุกที ถึงแม้จะดำรงรักษาเอกลักษณ์และวัฒนธรรมอันดั้งเดิมให้รอดพ้นปลอดภัยมาได้ แต่ความงดงามเหล่านั้นก็ได้ถูกระทบกระแทกจนสั่นกร่อนและเลือนรางหายลงไปเป็นอันมาก ด้วยเหตุนี้การจัดการศึกษาของไทยจึงเล็งเห็นความสำคัญของประเพณีอันดั้งเดิมควรค่าแก่การอนุรักษ์และสืบทอดควบคู่ไปกับการศึกษาไทย (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), ๒๕๔๓ : ๔)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้กำหนดจุดมุ่งหมายและหลักในการจัดการศึกษาของไทยไว้ว่า ในมาตรา ๖ ว่า การศึกษาต้องมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีศักยภาพในการศึกษาต่ออย่างเท่าเทียมซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธ ศาสนา หรือศาสนาที่

ตนนับถือมีศีลธรรม จริยธรรม และมีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์ (กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๖ : ๓)

นอกจากนี้ในมาตรา ๕๓ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้ระบุว่าสาระสำคัญของบุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ซึ่งรัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายทางการศึกษากับนักเรียน กระบวนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนในประเทศให้มีความรู้ความสามารถ มีศีลธรรม จริยธรรม ให้มีคุณภาพและสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคนให้มีความรู้ มีศักยภาพตลอดจนสามารถคิดค้นพัฒนา วิเคราะห์ แก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักพัฒนาตนเอง เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีความสุข ซึ่งวิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นวิธีสอนวิธีหนึ่งที่จะช่วยพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้มีเหตุผลรู้จักคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ อย่างมีเหตุผล มีการตั้งปัญหาและตั้งสมมติฐานและคิดหาคำตอบตามสมมติฐานนั้น ผิการแสวงหาความรู้ ศึกษา ค้นหาคำตอบได้ด้วยตนเองตามเหตุและผล วิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนสรุปหาข้อเท็จจริงนำไปสู่การคิดแก้ปัญหาจากเหตุไปผล ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดเป็น คิดอย่างมีเหตุผล คิดอย่างเป็นระบบ อาจกล่าวได้ว่าเป็นการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะ ที่สำคัญซึ่งสอดคล้องกับสมรรถนะสำคัญของนักเรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ที่ว่าหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดสมรรถนะในการคิดวิเคราะห์การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่าง

มีวิจารณ์ญาณ และการคิดอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสมและเป้าประสงค์ของสถานศึกษา ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณภาพเต็มศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๖๐)

สำหรับการศึกษาประวัติศาสตร์ไทยเป็นส่วนสาระในวิชาสังคมศึกษาและการศึกษาประวัติศาสตร์เปรียบเสมือนเครื่องมือที่สำคัญที่จะนำไปสู่ความเข้าใจสิ่งต่างๆ ในสังคมที่เกิดขึ้นมาแล้ว สิ่งที่กำลังดำเนินอยู่และสิ่งที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต ทำให้รู้แจ้งถึงธรรมชาติ และขอบเขตข้อจำกัดของมนุษย์ รู้จักความสามารถของตน ประวัติศาสตร์จะช่วยให้เข้าใจเหตุการณ์ในปัจจุบันว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร มีเงื่อนไขใดที่ผลักดันให้เกิดขึ้น เข้าใจภูมิหลังความเป็นมาของปัญหาต่างๆ ทำให้หาแนวทางแก้ไขและป้องกันสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ที่อาจเกิดขึ้น นอกจากนั้น การศึกษาประวัติศาสตร์ยังช่วยเสริมสร้างการมองปัญหาทุกชนิดของมนุษย์อย่างชาญฉลาดและมีเหตุผล ก่อให้เกิดการพัฒนาทางสติปัญญา ทั้งนี้เพราะการศึกษาประวัติศาสตร์จำเป็นต้องอาศัยคุณสมบัติที่สำคัญหลายประการ ได้แก่ ความมีเหตุผล ความยุติธรรม ความอดทน ความวิริยะอุตสาหะ ความมีระเบียบ ความช่างสังเกต ความละเอียดถี่ถ้วน ความรอบรู้และเฉลียวฉลาด ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ศึกษาประวัติศาสตร์เป็นบุคคลที่มีไหวพริบทันคน ทันเหตุการณ์และทันสมัย ยังเป็นรากฐานนำไปสู่การฝึกนิสัยทัศนคติ ค่านิยมที่ดี และถูกต้องในชีวิต มีวิจารณ์ญาณ กล่าววิพากษ์ในแนวทางริเริ่มและสร้างสรรค์ การแสดงออกในที่ถูกต้องและมีเหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวง ศึกษาธิการที่กล่าวว่าการศึกษาประวัติศาสตร์จะทำให้ผู้เรียนได้ทราบถึงเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการ

ทางประวัติศาสตร์พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์สำคัญในอดีต บุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในอดีต ความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย แหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก ดังนั้น ครูควรให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ให้ครบทุกสาระ เพื่อช่วยให้สามารถปรับตัวเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรู้ทักษะ และคุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสมในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นวิชาหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวัน และดำรงตนให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข แต่จากสภาพการเรียนการสอนสังคมศึกษาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและจากการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษาพบว่า ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะโดยรวมครูส่วนใหญ่ยังใช้วิธีการสอนที่เน้นการสอนให้นักเรียนท่องจำมากกว่า การพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองซึ่งครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองจากผู้ถ่ายทอดทุกสิ่งทุกอย่างแก่ผู้เรียนเป็นที่ปรึกษาและผู้อำนวยความสะดวก กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะเรียน สร้างขวัญกำลังใจและเป็นผู้ร่วมคิดสร้างบรรยากาศที่มีลักษณะอบอุ่นเป็นมิตร ทั้งนี้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งหลายควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติเป็นสำคัญ นั่นคือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

นั้น สามารถจัดได้หลายวิธี เช่น ให้ผู้เรียนปฏิบัติจริงเน้นกระบวนการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น นำชุมชนเข้ามามีส่วนในการให้ความรู้ (กรมวิชาการ, ๒๕๔๓ : ๑)

นอกจากนั้นอาจจัดทำในรูปของสื่อประกอบการเรียนการสอน เช่น บทเรียนสำเร็จรูป ใบงาน ใบความรู้ ชุดการสอน หรือชุดการเรียนรู้ ซึ่งในการจัดการศึกษา หรือการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๔๕ (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๑ : ๙) ได้กำหนดการปฏิรูปการเรียนรู้ไว้ในหมวด ๔ ว่าด้วยแนวทางการจัดการศึกษา โดยเฉพาะมาตรา ๒๒ : หลักการจัดการศึกษา มาตรา ๒๓ : สาระการเรียนรู้ มาตรา ๒๔ : กระบวนการเรียนรู้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนถึงการมีเป้าหมายที่จะพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวมโดยผ่านการบูรณาการเรียนรู้ด้านต่างๆ อย่างสมดุล การเรียนรู้บูรณาการแบบองค์รวมเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยง หลอมรวมเป้าหมายการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ สาระหรือประสบการณ์ ทั้งภายในกลุ่มสาระหรือระหว่างกลุ่มสาระ อย่างกลมกลืน โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และพัฒนาผู้เรียนเป็นองค์รวม (ทุกด้าน) ซึ่งอาจเป็นการเรียนรู้ผ่านโครงงานและการเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนที่สอดคล้องกับชีวิตจริง

ชุดการเรียนรู้พระพุทธชินราชศึกษาเป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรของตนเองเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้ท้องถิ่นตนเอง เป็นการเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้กับชีวิตจริง การทำงานและการเชื่อมโยงประวัติศาสตร์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและความผูกพันกับท้องถิ่นของตนมีการส่งเสริมให้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษา ซึ่งข้อมูลในเบื้องต้นนั้น ผู้วิจัยได้

ศึกษาวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร อันเป็นวัดซึ่งปรากฏในจารึกสุโขทัยหลักที่ ๘ (จารึกเขาสุมณภู) ว่าพญาสิทธิ ปุพระมหาธาตุ ปลูกพระศรีมหาโพธิ ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่คุ้นเคยและมักเรียกขานกันว่าวัดใหญ่จนติดปาก เป็นพระประธานองค์ใหญ่ที่ประดิษฐานในวิหารคือ พระพุทธชินราช ชาวเมืองพิษณุโลกนิยมเรียกกันอย่างสนิทคุ้นเคยว่าหลวงพ่อบูใหญ่ตามไปด้วย วัดใหญ่นับว่าเป็นพระอารามหลวงที่สำคัญของจังหวัดพิษณุโลก เพราะเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวพิษณุโลกและชาวไทยทั่วประเทศ วัดพระศรีฯ หรือวัดใหญ่ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำน่านทางทิศตะวันออก ตรงข้ามกับศาลากลางจังหวัดพิษณุโลก ปัจจุบันนี้วัดพระศรีฯ หรือวัดใหญ่เป็นวัดชั้นเอก วรมหาวิหาร สร้างขึ้นในสมัยพระมหาธรรมราชาลิไทแห่งกรุงสุโขทัย หรือพระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎกมาสร้างเมืองสองแควในปี พ.ศ. ๑๙๐๐ พร้อมกับสร้างวัดพระศรีรัตนมหาธาตุในปีเดียวกัน จากข้อมูลสาระสำคัญดังกล่าว การพัฒนาชุดความรู้เรื่องพุทธชินราชศึกษาจึงได้มุ่งเน้นให้เกิดองค์ความรู้ในประวัติวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร ตำนานการสร้างพระพุทธชินราช ความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธชินราชกับพระมหากษัตริย์ไทยรวมทั้งโบราณวัตถุและโบราณสถานในพื้นที่ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๒)

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการพัฒนาชุดการเรียนรู้จึงมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ อันเป็นมูลเหตุให้ผู้วิจัยตระหนักในความสำคัญในการพัฒนาชุดการเรียนรู้ ในรายวิชาพุทธชินราชศึกษา ประกอบด้วยชุดการเรียนรู้ ๔ ชุด ได้แก่ ชุดการเรียนรู้ที่ ๑ ประวัติวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ

วรมหาวิหาร ชุดการเรียนรู้ที่ ๒ ตำนานการสร้างพระพุทธชินราช ชุดการเรียนรู้ที่ ๓ พระพุทธชินราช กับ พระมหากษัตริย์ไทย และชุดการเรียนรู้ที่ ๔ โบราณวัตถุและโบราณสถานที่สำคัญของวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร เนื่องจากเป็นเรื่องที่สำคัญเกี่ยวกับท้องถิ่นของผู้เรียนที่เรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับพระพุทธชินราชอันเป็นสิ่งที่ศักดิ์คู่บ้านคู่เมืองของจังหวัดพิษณุโลกซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งสำหรับการดำเนินการปลูกฝังความศรัทธา ส่งเสริมให้บุคคลตระหนักถึงความสำคัญในเชิงประวัติศาสตร์ในทางพระพุทธศาสนาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาการพัฒนาชุดการเรียนรู้วิชาพุทธชินราชศึกษา นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๖ โรงเรียนสาธิตวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลกมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน ๘๐/๘๐

๒. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการเรียนรู้ วิชาพุทธชินราชศึกษา นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๖ โรงเรียนสาธิตวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก

๓. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนที่ใช้ชุดการเรียนรู้ วิชาพุทธชินราชศึกษา นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนสาธิตวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยทดลอง (Experimental Research) ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย โดยมีลำดับดังนี้

การพัฒนาชุดการเรียนรู้ที่ ๑ ประวัติวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร ชุดการเรียนรู้ที่ ๒ ตำนานการสร้างพระพุทธชินราช ชุดการ

เรียนรู้ที่ ๓ พระพุทธชินราชกับพระมหากษัตริย์ไทย ชุดการเรียนรู้ที่ ๔ โบราณวัตถุและโบราณสถานที่สำคัญของวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ เป็นหลักสูตรระดับห้องเรียน ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น โดยอาศัยทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ (Ralph Tyler) ซึ่งรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรมีลำดับ ๓ ขั้นตอน คือ กำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ และการประเมินผล ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการพัฒนาชุดการเรียนรู้เป็นลำดับขั้นตอน ดังนี้

๑. กำหนดจุดประสงค์ของการพัฒนาชุดการเรียนรู้ที่ ๑ ประวัติวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร ชุดการเรียนรู้ที่ ๒ ตำนานการสร้างพระพุทธชินราช ชุดการเรียนรู้ที่ ๓ พระพุทธชินราชกับพระมหากษัตริย์ไทย ชุดการเรียนรู้ที่ ๔ โบราณวัตถุและโบราณสถานที่สำคัญของวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร

๒. ศึกษาคู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เนื้อหาวิชาพระพุทธชินราชศึกษา ชุดการเรียนรู้ที่ ๑ ประวัติวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร ชุดการเรียนรู้ที่ ๒ ตำนานการสร้างพระพุทธชินราช ชุดการเรียนรู้ที่ ๓ พระพุทธชินราชกับพระมหากษัตริย์ไทย ชุดการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่องโบราณวัตถุและโบราณสถานที่สำคัญของวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร

๓. แบ่งเนื้อหาออกเป็นชุดการเรียนรู้ย่อยจำนวน ๔ ชุด โดยชุดการเรียนรู้ที่ ๑ ประวัติวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร ชุดการเรียนรู้ที่ ๒ ตำนานการสร้างพระพุทธชินราช ชุดการเรียนรู้ที่ ๓ พระพุทธชินราช กับพระมหากษัตริย์ไทย ชุดการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่องโบราณวัตถุและโบราณสถานที่สำคัญของวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร แต่ละชุดใช้เวลาในการเรียน

การสอนแตกต่างกันตามเนื้อหาแต่ละชุดการเรียนรู้

๔. สรุปแนวคิด กำหนดสาระสำคัญของแต่ละชุดย่อย กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ และกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้

๕. นำชุดการเรียนรู้ย่อย จำนวน ๔ ชุด ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

๖. นำชุดการเรียนรู้ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๒๐ คน

๗. นำผลจากการทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มเล็กไปทำการหาคุณภาพของเครื่องมือ

๘. นำชุดการเรียนรู้ไปใช้จริงกับนักเรียนกลุ่มทดลองในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๐ ในโรงเรียนสาธิตวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก

๙. วิเคราะห์ข้อมูลและหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้วิชาพุทธชินราชศึกษา ชุดการเรียนรู้ที่ ๑ ประวัติวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร ชุดการเรียนรู้ที่ ๒ ตำนานการสร้างพระพุทธชินราช ชุดการเรียนรู้ที่ ๓ พระพุทธชินราชกับพระมหากษัตริย์ไทย ชุดการเรียนรู้ที่ ๔ โบราณวัตถุและโบราณสถานที่สำคัญของวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร

ขั้นตอนการพัฒนาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนี้

๑. จัดทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน วิชาพุทธชินราชศึกษา ชุดการเรียนรู้ที่ ๑ ประวัติวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร ชุดการเรียนรู้ที่ ๒ ตำนานการสร้างพระพุทธชินราช ชุดการเรียนรู้ที่ ๓ พระพุทธชินราชกับพระมหากษัตริย์ไทย ชุดการเรียนรู้ที่ ๔ โบราณวัตถุและโบราณสถานที่สำคัญของวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร

เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิด ๔ ตัวเลือก ให้ สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่ได้ กำหนดไว้ในแต่ละชุดการเรียนรู้ย่อย ชุดละ ๑๐ ข้อ รวม ๔ ชุดได้ข้อสอบทั้งหมด ๔๐ ข้อ

๒. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนก่อนเรียนและหลังเรียน วิชาพุทธชินราช ศึกษา ชุดการเรียนรู้ที่ ๑ ประวัติวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร ชุดการเรียนรู้ที่ ๒ ตำนานการสร้างพระพุทธรูปชินราช ชุดการเรียนรู้ที่ ๓ พระพุทธรูปชินราชกับพระมหากษัตริย์ไทย ชุดการเรียนรู้ที่ ๔ โบราณวัตถุและโบราณสถาน ที่สำคัญของวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร ที่ได้พัฒนาขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) และความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ แล้ว นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency : IOC) โดยใช้สูตรของ Rowinelli และ Hambleton

๓. ปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบวัดผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนวิชา พุทธชินราชศึกษา ชุดการเรียนรู้ที่ ๑ ประวัติวัด พระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร ชุดการเรียนรู้ ที่ ๒ ตำนานการสร้างพระพุทธรูปชินราช ชุดการ เรียนรู้ที่ ๓ พระพุทธรูปชินราชกับพระมหา กษัตริย์ ไทย ชุดการเรียนรู้ที่ ๔ โบราณวัตถุและโบราณ สถานที่สำคัญของวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ วรมหาวิหารแล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียน กลุ่มตัวอย่างเพื่อทำการหาค่าดัชนีความยากง่าย และดัชนีค่าความเชื่อมั่นของชุดการเรียนรู้

การจัดทำแบบทดสอบก่อน-หลังเรียน ประจำชุดการเรียนรู้ย่อย ชุดละ ๑๐ ข้อ เมื่อได้ จัดทำเสร็จแล้วจึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ความเที่ยงตรงแล้วนำค่าจากการตรวจสอบ ความเที่ยงตรงมาทำการหาค่าดัชนีความ สอดคล้อง ทำการปรับปรุงแก้ไขนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างและแก้ไข

ข้อบกพร่องก่อนนำแบบทดสอบดังกล่าวไปใช้จริงกับนักเรียนกลุ่มทดลอง

การจัดทำแบบสอบถามความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนสาธิต วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราชที่มีต่อชุดการเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น มีขั้นตอนพัฒนา ดังนี้

๑. ศึกษาวิธีสร้างแบบสอบถาม สร้าง แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน ซึ่งเป็น กลุ่มทดลองที่มีต่อการใช้ชุดการเรียนรู้ที่ ๑ ประวัติวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร ชุด การเรียนรู้ที่ ๒ ตำนานการสร้างพระพุทธรูปชินราช ชุดการเรียนรู้ที่ ๓ พระพุทธรูปชินราชกับ พระมหากษัตริย์ไทย ชุดการเรียนรู้ที่ ๔ โบราณวัตถุและโบราณสถานที่สำคัญของวัดพระ ศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร แบบสอบถามนี้ใช้ มาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ๕ ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท มีข้อคำถามชุดละ ๑๓ ข้อ และมีแบบปลายเปิด ให้ผู้ตอบแบบสอบถาม เสนอแนะอื่นๆ

สรุปผลการวิจัย

๑. การสอนแบบโยนิโสมนสิการ นักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดแม่เฉย อำเภอมือง จังหวัดอุดรดิตถ์

การสอนแบบโยนิโสมนสิการด้วยการ สร้างเจตคติที่ดีต่อผู้เรียนจัดบรรยากาศให้ เหมาะสม สร้างความสัมพันธ์ที่ดีและเสนอสิ่งเร้า เพื่อให้ผู้เรียนฝึกการรวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้ทักษะกระบวนการ ฝึกคิดแบบหาเหตุ บังคับ ค้นหาองค์ประกอบที่ทำให้เกิดผลสรุป และประเมินผลร่วมกันของผู้เรียนและครู

การเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละกลุ่มมีการ เรียนรู้ร่วมกันภายในกลุ่มสามารถค้นหาข้อมูล หาเหตุผลข้อสรุปในเรื่องที่ได้รับมอบหมาย สามารถนำเสนอเนื้อหาเพื่อให้กลุ่มอื่นได้เรียนรู้

ตอบข้อซักถามและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทำให้เกิดการเรียนรู้ในสาระได้ดี ผู้เรียนส่วนใหญ่สามารถเรียนรู้อย่างมีเหตุผลแบบโยนิโสมนสิการได้ดีมากกว่าร้อยละ ๘๐

ผู้เรียนบางส่วนมีความสามารถในการใช้เหตุผลซ้ำกว่าเพื่อน แต่จากการนำเสนอ ซักถาม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันช่วยกระตุ้นการเรียนรู้และเพิ่มความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลได้ดีขึ้นในการเรียนการสอนแบบโยนิโสมนสิการ

๒. เปรียบเทียบการสอนแบบโยนิโสมนสิการ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนวัดแม่เฉย อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ก่อนเรียนและหลังเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคะแนนแผน การจัดการเรียนรู้ของแต่ละแผน โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของความแตกต่าง (Test Significance of Differences) ระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบก่อนเรียนและคะแนนทดสอบหลังเรียนโดยการวิเคราะห์ ความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่าง (Paired Sample t-test) พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่องวันมาฆบูชา คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ๔.๐๐ คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ๖.๙๔ ค่า t - ๑๒.๖๕ แผนการจัด การเรียนรู้ที่ ๒ เรื่องวันวิสาขบูชา คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ๔.๐๖ คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ๖.๗๕ ค่า t - ๑๒.๓๑ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่องวันอาสาฬหบูชา คะแนนเฉลี่ย ก่อนเรียน ๓.๗๕ คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ๖.๗๕ ค่า t - ๑๖.๔๓ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่องวันเข้าพรรษา คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ๔.๒๕ คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ๗.๓๑ ค่า t - ๑๕.๘๗ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๕ เรื่องวันออกพรรษา คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ๔.๐๖ คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ๗.๓๑ ค่า t - ๑๒.๒๑ มี

คะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องการสอนแบบโยนิโสมนสิการ วิชาพระพุทธศาสนา นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดแม่เฉย จังหวัดอุดรดิตถ์ ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัย โดยมีประเด็นสำคัญ ดังนี้

๑. การสอนแบบโยนิโสมนสิการ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนวัดแม่เฉย อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มอย่างมีเหตุผล สามารถนำเสนอตอบข้อซักถามแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในสาระอย่างมีเหตุผลตามหลักโยนิโสมนสิการเป็นอย่างดี จากผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุรศักดิ์ มุ่งซ้อนกลาง (๒๕๕๗) ในงานวิจัยเรื่องการศึกษาผลการเรียนรู้และการคิดแบบคุณโทษและทางออกเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ผลการวิจัยพบว่า ๑) ผลการเรียนรู้เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ๒) ความสามารถในการคิดแบบคุณโทษและทางออกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ๓) ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ที่มีต่อวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

๒. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ ๑ เรื่องวันมาฆบูชา แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่องวันวิสาขบูชา แผนการจัดการ

เรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง วันอาสาฬหบูชา แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่องวันเข้าพรรษา แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๕ เรื่องวันออกพรรษามีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ จากผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของสมัย มณีจักร (๒๕๕๕) ในงานวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบผลการจัดการเรียนรู้ วิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โดยใช้รูปแบบการสอนโยนิโสมนสิการกับรูปแบบการสอนซิปปา ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เบญจศีลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โดยใช้รูปแบบการสอนโยนิโสมนสิการกับรูปแบบการสอนซิปปาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .๐๑

การวิจัยเรื่อง การสอนแบบโยนิโสมนสิการ วิชาพระพุทธศาสนา นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดแม่เฉย จังหวัดอุดรดิตถ์ มีความรู้จากการวิจัย ได้แก่

๑. รู้กระบวนการแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การสอนแบบโยนิโสมนสิการ วิชาพระพุทธศาสนา เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธ ศาสนา

๒. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ – ๕ โดยใช้รูปแบบการสอนแบบโยนิโสมนสิการทำให้ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

๓. ครูผู้สอนมีเทคนิคการสอนที่หลากหลาย ใช้สื่อการสอนทำให้นักเรียนเกิด

ความเข้าใจ เกิดทักษะทางการดู การฟัง การคิดวิเคราะห์ ทำให้น่าสนใจในการเรียน

๔. การสอนแบบโยนิโสมนสิการ เป็นการสร้างเจตคติที่ดี ต่อผู้เรียนเกิดบรรยากาศ สร้างความสัมพันธ์ที่ดี เสนอสิ่งเร้าเพื่อฝึกให้ผู้เรียน เกิดการคิดวิเคราะห์รวบรวมข้อมูล หาข้อเท็จจริง ด้วยทักษะกระบวนการคิดแบบหาเหตุปัจจัย ค้นหาองค์ประกอบ สรุปประเมิน ผลร่วมกัน โดยผู้เรียนแต่ละกลุ่มมีการเรียนรู้ร่วมกัน ตามที่มอบหมาย

ข้อเสนอแนะ

๑. ชุดการเรียนรู้ควรปรับหรือเพิ่มเติมเนื้อหาสาระที่สำคัญเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ให้ละเอียดครอบคลุมยิ่งขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาและการเรียนรู้

๒. ควรมีการนำเสนอการพัฒนาชุดการเรียนรู้ วิชาพุทธชินราชศึกษา ให้เป็นหลักสูตรท้องถิ่น สำหรับโรงเรียนสามัญศึกษาทั่วไปในเขตจังหวัดพิษณุโลก เพื่อนักเรียนทั่วไปจะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาและความสำคัญของพระพุทธชินราช

๓. ควรมีการพัฒนาแหล่งข้อมูลหรือสื่อเกี่ยววิชาพุทธชินราชศึกษา ให้แหล่งสืบค้นที่หลากหลาย เพื่อให้นักเรียนและผู้สนใจ เกี่ยวกับพระพุทธชินราชได้ศึกษาและค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมได้ง่ายยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (๒๕๔๕). **คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (๒๕๔๕). **การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.
- กองทุนไถ่รัตนานภาพ ศูนย์ศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย. (๒๕๔๙). **ฝันให้ไกลไปให้ถึง**. กรุงเทพมหานคร: แปดสปีเจ็ด (๒๕๔๕).
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (๒๕๔๙). **พุทธธรรม : ฉบับปรับปรุงและขยายความ**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก.
- พระมหาสุรศักดิ์ มุ่งซ้อนกลาง. (๒๕๕๗). **การศึกษาผลการเรียนรู้และการคิดแบบคุณโทษและทางออกเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วัดพระพุทธบาทราชวรมหาวิหาร. (๒๕๔๙). **ที่ระลึกงานเทศกาลนมัสการพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี พ.ศ. ๒๕๔๙**. กาญจนบุรี: สำนักพิมพ์ธรรมเมธี: สหายนการพิมพ์.
- สมัย มณีจักร์. (๒๕๕๕). **การเปรียบเทียบผลการจัดการเรียนรู้ วิชาพระพุทธศาสนาเรื่องเบญจศีล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โดยใช้รูปแบบการสอนโยนิโสมนสิการกับรูปแบบการสอนซิปปา**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.